

– Régen nagyon furcsán néztek. Most divat lett a drámapedagógia. Még egy ilyen győzelem és elvérzünk. Most egy csomó ember azt hiszi magáról, hogy ért ehhez a területhez, pedig csak a dolgok egy töredékét ismeri – szerintem a félműveltségénél veszélyesebb dolog nincs. Ezzel a módszerrel rengeteget lehet használni, de lehet felelőtlenül csinálni, hozzánemértő módon, így pedig rengeteget lehet ártani vele.

– **Milyen felelőssége van az előbb említett problémával kapcsolatban a szakmai képzéseket, tanfolyamokat vezető tanároknak?**

– Se túlértékelni, se leértékelni nem akarom, de azt kell mondanom, hogy nagyon sok. Ahány 120 órás kurzus van, az annyiféle értéket, annyiféle emberi magatartást fog sugallni. Igazán tisztességesnek azt tartom, ha az ember bevallja, hogy egy adott részterülethez nem ért, és meghívja rá az általa ismert szakembert, vagy elküldi hozzá a csoportot. Azt hiszem, nagy szükség lenne a képzéseket tartó szakemberek közötti eszmecserére.

– **Fontos-e Éva néni szerint az olyan visszajelzés a tanároknak, drámapedagógusoknak, amelyik negatív kritikát fogalmaz meg?**

– Nagyon fontos, de nem mindegy, hogy ez milyen formában hangzik el. Azt gondolom elsősorban barátként és nem ellenségként kell viselkednünk egymással, de ez nem zárhatja ki az őszinte véleménymondást. De a „hogyan”, az nagyon-nagyon fontos!

Drámahét volt Pécsen

Vége.

Vagy elkezdődött...?

Befejeződött a pécsi drámahét.

Egy egész hét a pécsi iskolákban. Drámaórák kicsiknek-nagyoknak.

A szervezők pihennek..

„Én drámaórát akarok, tannéni!”

Feleannyian voltak, mint tavaly.

A hó? A félévzárás? A reklám? A NAT-csömör? Talán soft-tárggyá édesültünk?

Hatszáznál több gyerek kapott drámajátékos órát (TIE, DIE), volt színjátszó tréning, rögtönző színház, tanórai dráma és drámai szabadfoglalkozás. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a mostani rendezvényre, a tavalyival szemben, már csak a szűkebb, de talán stabilabb réteg, a szakmán belüli érdeklődők jöttek el. Különös figyelem fordult a 45 perces tanórához kapcsolódó drámaórák és a TIE-k felé. Az utóbbiból Pécsen még kevés volt látható. A „színház az oktatásban” sok tanár fantáziáját felgyújtotta. Úgyis színpadra állunk nap mint nap a katedrán, miért ne csináljuk ezt tudatosabban, illetve bevonhatnánk talán jobban a színházat a nevelésbe.

A drámás tanórákban az volt a fő kérdés, hogy a szűk időkerettel mit kezd az időprésbe zárt tanár. A válasz markáns: egyfelől a szemlélet révén a drámatanár minden helyzetben megváltoztathatja a „tanórai kontextust”. Ez nem függ a rendelkezésre álló időtől, s elkezdődik már ott, hogy a tanár nem „vaskalapban” lép be a terembe, hanem kíváncsi emberként, akire a gyerekek is kíváncsiak. „Vajon mit talált ki mára?” Másfelől őszintén le kell számolni azzal az öncsalással, hogy azért nem tanítunk érdekesen, mert végezni kell az anyaggal. Ha nem tudunk „elidőzni” egy-egy jól kiválasztott témánál, akkor lemondhatunk arról, hogy tölünk kapjon impulzust a fiatal, s a helyünket akár egy „robot-tanár” is átveheti, de ha nem ő, akkor átveszi más, a barátja, a számítógép-hangja, vagy Shongoku.

Az alábbiakban néhány „drámás tanórák” rövid vázolata olvasható...

Zalay Szabolcs

Színházi elemek alkalmazása a nyelvi órán

(10. osztály, kezdők)

Vatai Éva

Csoport: Tizennégy 10. osztályos fiatal, akik másfél éve heti három órában tanulják a franciát *második idegen nyelvként*.

Cél: Adott szöveg elemeit elsajátítva annak tartalmát színházi eszközökkel bővíteni, s improvizációs szintre emelni.

Helyszín: Osztályterem berendezhető játéktérrel (kb. 2x3 négyzetméter).

Kellékek: Kalapok (jelmez-jelzéseként), előre elkészített újságcikk.

I. Az előző órai szöveg felidézése: B. Blier: Buffet froid (részlet a filmből)

- Mit néz?
- Ki? Én?
- Igen, maga. Mit néz?
- Semmit.
- De, már ne is haragudjon, de nézett valamit.
- Ó, a fülét néztem.
- Mi van a fülemmel? Tán maga fül-orr-gégész?
- Nem.
- Na jó, akkor menjen a csudába!
- Úgy gondolom, hogy magának könyvelő-feje van.
- Könyvelő vagyok.

Tisztázó kérdések: Hol játszódik a szöveg? Kik beszélgetnek? Vannak-e körülöttük? Hallják-e mások ezt a beszélgetést? Ha igen, hogyan reagálnak rá? Milyen ruhát visel a két szereplő? stb.

II. A filmforgatás előkészítése

1. Milyenek képzelitek el a két szereplőt? (a külső és belső tulajdonságok felírása nominális szerkezetekkel a táblára: SZEREP A FALON)
2. Felhívás készítése: „Nous cherchons un homme/une femme qui...Keresünk olyan nőt/férfit, aki... (az előzőleg nominális szerkezetekkel felírt külső és belső tulajdonságok mondatba foglalása)
3. Olvasópróba párokban.
4. Az írott szövegtől elszakadnak, a tanár fordított szóban.

III. A filmforgatás:

1. A két szereplő improvizatív elemekkel gazdagítva eljátssza a történetet.
2. A produkciók megtekintése (ha igény van rá, akkor a kalaptárból kiválasztott két fejfedő jelmezként alkalmazható).

IV. Az óra lezárása

A filmet bemutatták, s egy rövid újságcikk jelent meg róla (a szöveget természetesen franciául olvashatják:)

Oscar a legjobb mellékszereplőknek

Két fiatal magyar színész nyerte el a legjobb mellékszereplőknek járó díjat Bernard Blier Svédasztal című filmjében. Két furcsa alakot játszanak, akik találkoznak, s nézik egymást. A zsűri a játék erejéért, a jó francia kiejtésért és a humorral megformált figurákért ítélte oda a díjat a fiatal színészeknek.

Az álomfogó

– színházi elemek alkalmazása francia nyelvi órán –

Vatai Éva

Időtartam: 45 perc

Csoport: 14 fő, haladó szintű 11. osztályosok. Heti 5 órában tanulják a franciát.

Kellékek: Egy álomfogó⁸ vagy rajz az álomfogóról.

Cél: Az irányított beszélgetés során *drámás eszközökkel* olyan kreatív légkört teremteni, amelyben alkalomunk és kedvünk nyílhathat belső világunk képies ábrázolásához. Az órának nem célja a misztikus vagy pszichologizáló álomfejtés, – bár annak lehetőségét a dilettantizmusból fakadó visszaélés feltétlen kizárása mellett felvillanthatja – viszont lehetőséget teremthet arra, hogy a hagyományos („agyonrágott”) beszélgetési témákon túlra tekintve olyan témáról beszélhessünk, amely belső világunkat a művészettel kapcsolhatja össze.

Az előző órákon szerzett ismeretek:

A szókincsbővítés (*álomvilág, álmodni valamit, valamiről; vágyálom, lidérces álom, intő jelek, tudati, tudattalan stb.*) után szabad beszélgetést folytattunk az álmokról a következő kérdések mentén: *Vannak-e visszatérő álmaid, illetve motívumaid? Látsz-e összefüggést álom és valóság között? Hogyan befolyásolnak a saját álmaid? Mit látsz bennük, s mit kezdesz velük?*

Eolvastunk s feldolgoztuk a következő szöveget:

Az álomfogó legendája

Az indiánok szerint az álomfogót úgy kellett szőni, mint pók a hálóját. Ennek a hálónak az volt a feladata, hogy az elkapott álmokat megszűrje. Ha az álom jó volt, akkor átmehetett a háló lyukjain a tollakig, s azokban megőrződtek, s bármikor visszatérhettek. De ha rossz volt az álom, akkor a háló foglyul ejtette, a felkelő nap sugarai elégették, s mindörökre eltűnt.

1. Az órát a tárgy bemutatásával indítjuk

Megkérünk egy fiataalt, hogy az előző órán olvasott szöveg alapján demonstrálja, hogyan működik.

2. Egy álom bemutatása

A frankofón irodalom igen gazdag álmok leírásában:

- *Maeterlinck: A kék madár*
- *Corneille: Polyeucte (I. felvonás, Pauline álma)*
- *Maupassant: La Petite Roque*
- *Martin du Gard: Vieille France*
- *G. Sand: Le Compagnon du Tour de France (chap. XXIII)*

Egyet kiválasztok, s hangosan felolvasom olyan módon, hogy az álom fő motívumainál megállok, s ha a megértés szempontjából szükséges, akkor ismétlem a rájuk vonatkozó információkat. Ajánlatos olyan álmot kiválasztani, amelyben nem egyértelműen csak jó vagy csak rossz elemek vannak, hogy mód nyíljon vitára is. A motívumokat feljegyezzük a táblára.

Szerencsémre az egyik francia nyelvű színjátszó csoportomba járó lány épp egy olyan szöveget írt és adott elő a múlt évben, amelyben egy fiatal nő pszichoanalízis során egy furcsa álmát meséli el. Megkérem a szöveg felidézésére.

Milyen motívumai vannak a hallott álomnak? Milyen érzéseket váltott ki benned az álom egy-egy részlete vagy az álom egésze?

3. Saját érzés- és gondolatvilágunkat is képiessé tehetjük, kipróbáljuk, milyen „álmot” láthatunk

Csukott szemmel relaxációt elősegítő zenét hallgatunk (pl. Presser: Electromantic, Lantos Zoltán, Sacred Spirit, kb. 2 perc)

Sorolj fel olyan motívumokat, helyzeteket amelyeket a zene előhívott benned?

A motívumokat nem kell történetébe fűzni, inkább a *Milyen volt?, Mit éreztél?* kérdésekre válaszoló nominális szerkezetek nyelvhelyességére fektessük a hangsúlyt!

⁸ A Magyarországon is divatos egzotikus áruk boltjában könnyen hozzá lehet jutni kicsinyített változatához.

4. Az óra utolsó szakasza előkészíti a házi feladatot...

...amely az álom elmesélése lesz a nominálisan cizellált motívumok felhasználásával.

A következő órát folytathatjuk azzal, hogy az **álmok elmesélésére** adunk lehetőséget, majd e témához kapcsolódó érdekes megközelítéseket villantunk fel, s e szövegeket **fordításra** használjuk.

Fordítási gyakorlatra ajánlott szerzők (könnyűségi sorrendben): Jean Prieur, Umberto Eco, C. G. Jung⁹

Drámás eszközök alkalmazása olasz nyelvi órán

Mádai Gabriella

Előjáróban: Nyelvi csoportommal (15 fő 10. osztályos tanuló) a legutóbbi alkalmakkal nyelvkönyvünk (I Katerinov: La lingua italiana per stranieri) 10. leckéjét tárgyaltuk, melyben az esküvői készülődés szövege és a visszaható igék nyelvtana található. Az előzetes nyelvi felkészítés tartalmazta még az alanykiemelő szerkezet ismertetését és gyakorlását is.

Bemelegítés: gyakorlatokkal, ráhangolódás az olasz nyelv használatára

Király-bíró

Kijelentés-, kérdésfuttatás: Adok egy kutyát... Mit?... Egy kutyát...

Asszociációs játék (1. szó: *esküvő*)

Így hallottam... – sügött mondat megértése és továbbítása („A vőlegény szüleinek leesett az álluk.”)

- Szerepfelvétel:** Megkérem a csoport tagjait, hogy mindenki válasszon szerepet az esküvőn jelenlévő násznép tagjai közül, és mutatkozzanak be egy-egy (alanykiemelő szerkezetes) mondattal, amelyben a jegyespár valamelyik tagjához fűződő kapcsolatukat fejezik ki. Pl: „Én vagyok az, aki keresztvíz alá tartottam a vőlegényt...” (A tanár, hogy kívül maradjon, vállalhatja a fotós szerepét.)
- A jegyesek családtagjai, hozzátartozói nem nagyon ismerték egymást: közeledniük kell, összeemelegedni...
Kapcsolódás: Esetleg halk, vidám zenével a háttérben a játékosok járkálva kitöltik a teret és közben, akivel találkoznak, annak bemutatkoznak és mondanak egy-két kedves szót.
Újságpapír szigetek: Zenére táncolnak, mozognak a játékosok, majd a zene megállításakor előre leterített újságpapírra kell lépniük. Sorra fogynak a szigetek.
Stopjáték: A kör közepén két játékos páros szobrot alkot, a kívülállók közül valaki az egyiket lecserélheti, ha más páros szituáció jut az eszébe.
Tablók és képalírás: A fotós képeket készítette a násznépről. A játékosok kisebb csoportokban mutatják be a fotókat, amelyek később bekerültek az ifjú házaspár esküvői albumába, ahol címet kaptak.
- A lakodalom után az ifjú pár rögtön nászútra indult a Maldív szigetekre, ahonnan **képeslapokat** küldtek haza
  - a szüleiknek
  - a barátaiknak
  - a kollégáiknak
- Házi feladat: A mézes hetek után hazatérve, boldogan és fáradtan nyitották ki lakásuk ajtaját, és amikor beléptek a meglepetéstől leesett az álluk... Mi történt?

⁹ Jean Prieur: La prémonition et notre dessin (Robert Lafont, Paris, 1989) – Sorsunk és az előérzet (Holnap Kiadó 1993.); Umberto Eco: Essais; Jung: Az álomelemzés gyakorlati alkalmazhatósága (Európa 1996.)

Drámás elemek használata a német nyelvű történelem órán

Haas Éva

Csoport: 11. osztály, kb. 15-20 fő.

Téma: A francia forradalom.

Fókusz: A király, királyné (mint kiszolgáltatott emberek), illetve a *nép* (mint a tömeg) egymáshoz való viszonyának vizsgálata.

Kellékek: Papír, toll, gombostű, kalap, köpeny, *David* szénrajzának másolata *Marie Antoinette*-ről.

Körülmények: Osztályterem (legyen hely mozogni!).

I. Bevezető beszélgetés:

Asszociációs kör: Azt mondom *forradalom*, mit mondasz Te?

- Mik a párizsiak legfontosabb problémái 1788-89-ben?
- Melyek a legfontosabb társadalmi csoportok Fro-ban ebben az időszakban?

(Ezeket egy lapon fel is jegyezhetjük.)

II. Térképes feladat: Keressük meg és jelöljük be a térképen a legfontosabb helyszíneket (Bastille, Tuillerie, Concierge stb.)

III. Játékfelajánlás:

Ha van kedvetek hozzá, akkor „Párizsban játszánánk, 1789-ben”, mégpedig a király és népe viszonyáról.

Három jelenet:

- a) Paris: Utca, kocsmá: a párizsiak hangulata *1789 májusában*.
- b) Május eleje – a parlamentben (a rendek képviselői félhivatalosan vitatkoznak).
- c) Május eleje – a király udvarban.

IV. Egyeztetés: Mi a fő beszédtema, mitől tartanak az emberek, milyen a hangulat- van-e, amit még a történelemből kiegészítésként hozzá kéne tenni?

V. Narráció: MarieAntoinette fontos és gyakran félreértett figurája e történetnek. Nézzük meg most az eseményeket az ő szemszögéből! Megbeszélés: mi az amit már tudunk róla?

VI. Forró szék: Tanár szerepben a királynő udvarhölgyeként, utána egyeztetés, esetleg az információk rögzítése.

VII. Csoportos improvizáció:

- a) Hír érkezik a párizsi piacra: A király katonákat von össze a versailles-i kastélynál.
- b) Hír érkezik a királyi kastélyba: Párizsban a nép lerohanta a Bastille-t

VIII. Narráció:

A párizsi nők október 5-én kivonulnak Versailles-ba, s a királyi családot Párizsba kísérik-kényszerítik.

IX. Írásos feladat: Hogyan jelenik meg a fenti esemény:

- a) A királyné titkos levelében, melyet anyjához, Mária Teréziához írt?
- b) Mit jegyez fel egy királyhű nemes a napról, mikor vidéki barátjának számol be levélben?
- c) Cikk *Marat* A nép barátja című radikális forradalmi lapjában.

X. Filmrészlet: A királyné pere, illetve kortárs híradásból a per anyagának közös olvasása.

XI. Kép: David: Marie Antoinettet a kivégzésre viszik.

Belső hangok: Mondjuk ki, mi járhatott a fejében a kordén ülve!

XII. Egyeztetés: Lehetett volna-e más megoldást találni a királyi pár sorsára?

Drámás elemek használata a német nyelvű történelem órán

Haas Éva

Csoport: 9. osztály, kb.15-20 fő.

Téma: A görög demokrácia.

Fókusz: A görögök világának személyesebbé tétele, a megismert, tanult anyag más szempontú használata.

Kellékek: Papír, toll, gombostű, térkép a korabeli Athénról.

Körülmények: Osztályterem (legyen hely mozogni!).

I. Bevezető beszélgetés:

- Mit tudsz a görögökről? (Asszociációs kör: Azt mondom: „görögök” – mit mondasz Te?)
- Mi az, ami a görögöket egy néppé kovácsolja?
- Mik a számukra legfontosabb értékek?

(Ezeket egy lapon fel is jegyezhetjük.)

II. Játékfelajánlás:

- Ha van kedvetek hozzá, játékunkban elmennénk egy kicsit Athénba.
- Legyünk Athen polgárai: *teljes jogú polgárok* – ha kell, akkor gyors ismétlés arról, hogy mik is ennek az ismérvei; jogok, kötelességek. A tanár szerepe: tekintélyes öreg képviselő.

III. Szerepfelvétel:

Mindenki választ magának életkort, foglalkozást, nevet és társadalmi-vagyoni osztályt.

IV. Népgyűlés:

Az újoncok (ephebosok) beavatása (eskü)

- Állítsuk össze az eskü szövegét, s tegyenek a népgyűlés előtt esküt.

Strategioválasztás

- Ki-ki elmondhatja néhány szóban előtte, mik a politikai tervei az eljövendő évben. (Ha szükséges, szerepen kívüli egyeztetés a stratégiai hivatalról, mit is kell tudni róla.)

V. Hír a perzsa támadásról:

Tanár szerepben: hírhozó prűtan, aki tud a közelítő perzsa hadakról. Amiben dönteni kell: védekezzünk vagy meneküljünk? Ha a menekülés mellett döntünk, mit kell feltétlenül megmenteni? Ha védekezzünk, akkor hogyan?

Innentől két szálon vihető tovább a történet, illetve alakulhat két csoport

- a. Kiscsoportos munka: képek, jelenetek a megmentendő értékekről (szellemiek is lehetnek...).
- b. Kiscsoportos munka: képek, jelenetek a harci előkészületekről, illetve az otthon maradottak sorsáról (pl. phalanxgyakorlat, árnyékboxolás).

VI. A marathoni csata után:

A csata vége állókép (megszólaltatva).

Állókép a győzelmi mámorban úszó Athénben (megszólaltatva).

Megjegyzések:

1. Az óra német nyelven folyt, mivel az a tanítás nyelve is. Problémásnak tűnt, hogy az instrukciók nem mindig voltak a tanulók számára egyértelműek, eléggé „közvetlenek”.
2. A tanulók számára szokatlan volt ez a forma (először vettek részt ilyen történelem órán), néhányan nehezen alkalmazkodtak a számukra szokatlan *szerep-helyzethez*.

